

2. FRAKNÓI MŰHELYELŐADÁS

Esty Miklós és a Szent István Társulat

Sági György

*tudományos segédmunkatárs
MTA-PPKE Fraknói Vilmos Római
Történeti Kutatócsoport (ELKH)*

*doktorandusz
PPKE BTK TDI*

Előadás felépítése

I. Esty Miklós élete

II. a.) Esty Miklós hagyatéka

b.) Esty Miklós és a Szent István Társulat

COLLECTANEA STUDIORUM ET TEXTUUM
tom. 2

A SZENT ISTVÁN TÁRSULAT TÖRTÉNETE (1951–1965)

SÁGI GYÖRGY

BUDAPEST
2020

Esty Miklós élete – Családi háttér

Született: Budapest, 1895. november 28.

egyházi csele

687 Nr.
1911

KIVONAT

az esztergomi főegyháza püspökségében létező, Budapesti területi körzete nevezetű róm. kath. egyház **keresztelési** anyakönyvéből az ezer nyolcszáz kilencven ötödik esztendőről.

EXTRACTUS

Matriculae **Baptisatorum** Ecclesiae Romano-Catholicae in Dioecesi de anno millesimo

Folyó szám Nr. cur.	Eszteendője és napja Annus et Dies		A kereszteltnek — Baptisati				A szülők neve, sorsuk és hitvallásuk Nomen Parentum eorum Conditio et Religio	Lakhelyük és a ház száma Locus domicilii cum Numero Domus	A keresztszülők neve, sorsuk és hitvallásuk Nomen Patrinorum eorum Conditio et Religio	A keresztelőnek neve Nomen Baptisantis	Észrevételek Observationes
	a születésnek Nativitatis	A szentkereszttség fölvételének Collati S. Baptismi	Neve — Nomen	Neme — Sexus		törvényes legit.					
				fi masc	leány foem.						
314	1895. November-December. 28. 12.		Miklós János Ignác.	fiú	—	törvényes	Esty János főad hitel intézetének vezetője és Tóth Erzsébet né.	Budapest I. Dózsa ut. 2.	Tóth Ignác ingyenes. és Tóth Franciska né.	Postaközlő Kálmán Miklós.	

Nyom. és kapható 5000 M. és Ft. árt. Bpest, II., Szilágyi Dezső-tér 1.

Hogy ezen kivonat a fönnevezett **keresztelési** anyakönyvvel szóról-szóra megegyez, saját nevem aláírásával bizonyítom.

Kelt Budapesti Május hó 14-ik napján 1912.

Praesentem Extractum supramemoratae **Baptisatorum** Matricae in omnibus rite conformem esse, hisce in fidem subscriptus testor.

Datum die Anno 1

Postaközlő Kálmán

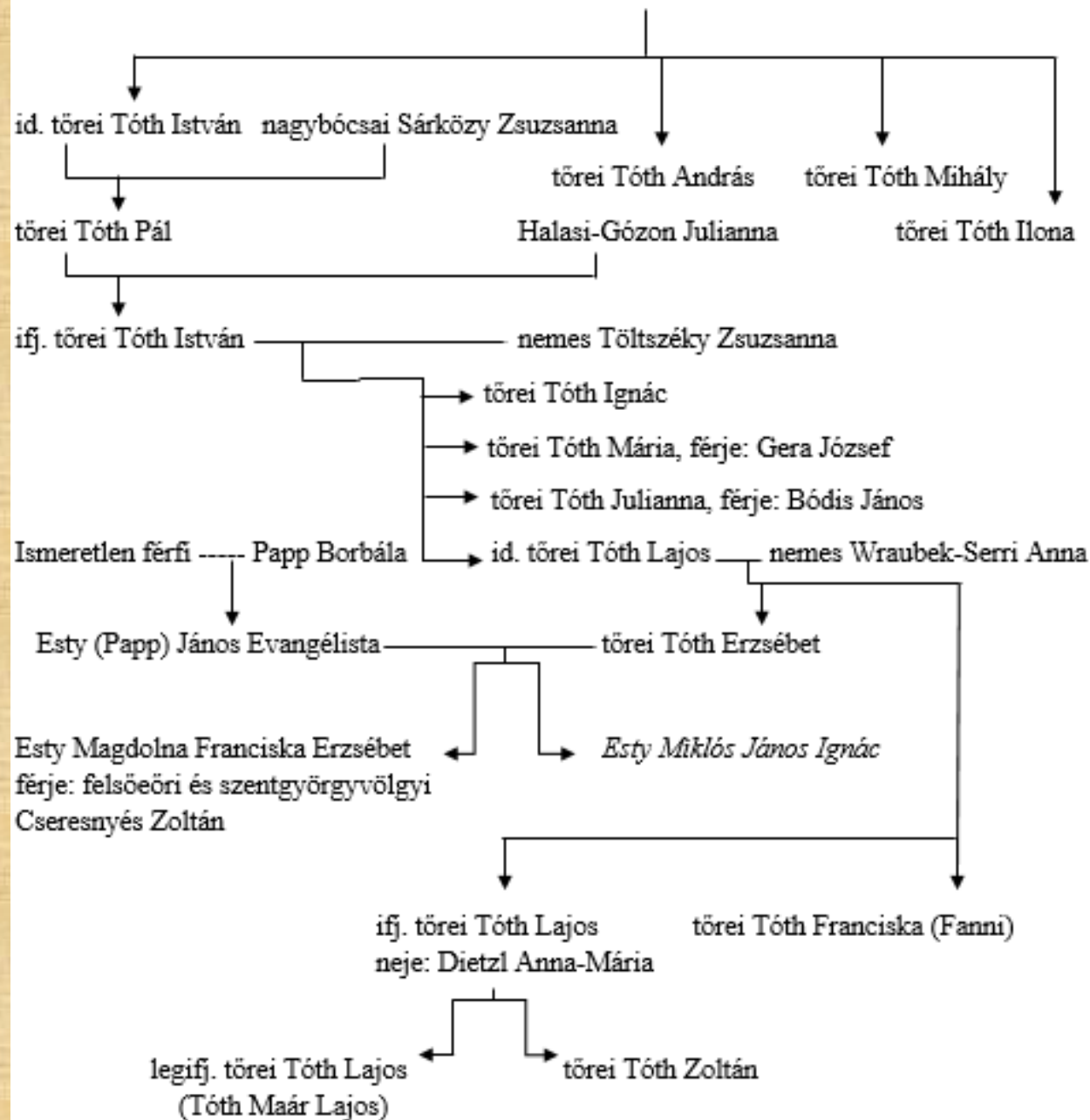

- Esty János Ev. (1852–1906)
- törei (és tóthmegyeri) Tóth Erzsébet (1858–1928)
- Esty Magdolna (1894–1941)

Tőrei (és tóthmegyeri) Tóth család

(nemesség adományozva: 1632, kihirdetve: 1634, megerősítve: 1756)

Papp, 1852

Esti, 1877

Esty

Esty Miklós élete – Iskola és munkába állás

Budapest II. Kerületi Királyi Egyetemi Katolikus Főgimnázium
Alapítva: 1687 - Academicum et Universitatis Collegium
Alapító: Széchényi György prímás, esztergomi érsek

Esty Miklós élete – Iskola és munkába állás

Országos Magyar Földhitelintézet

1914–1944–1947

Esty Miklós élete

– Csernoch János bíboros szolgálatában (1920–1927)

bíboros, hercegprímás,
esztergomi érsek
(1912–1927)

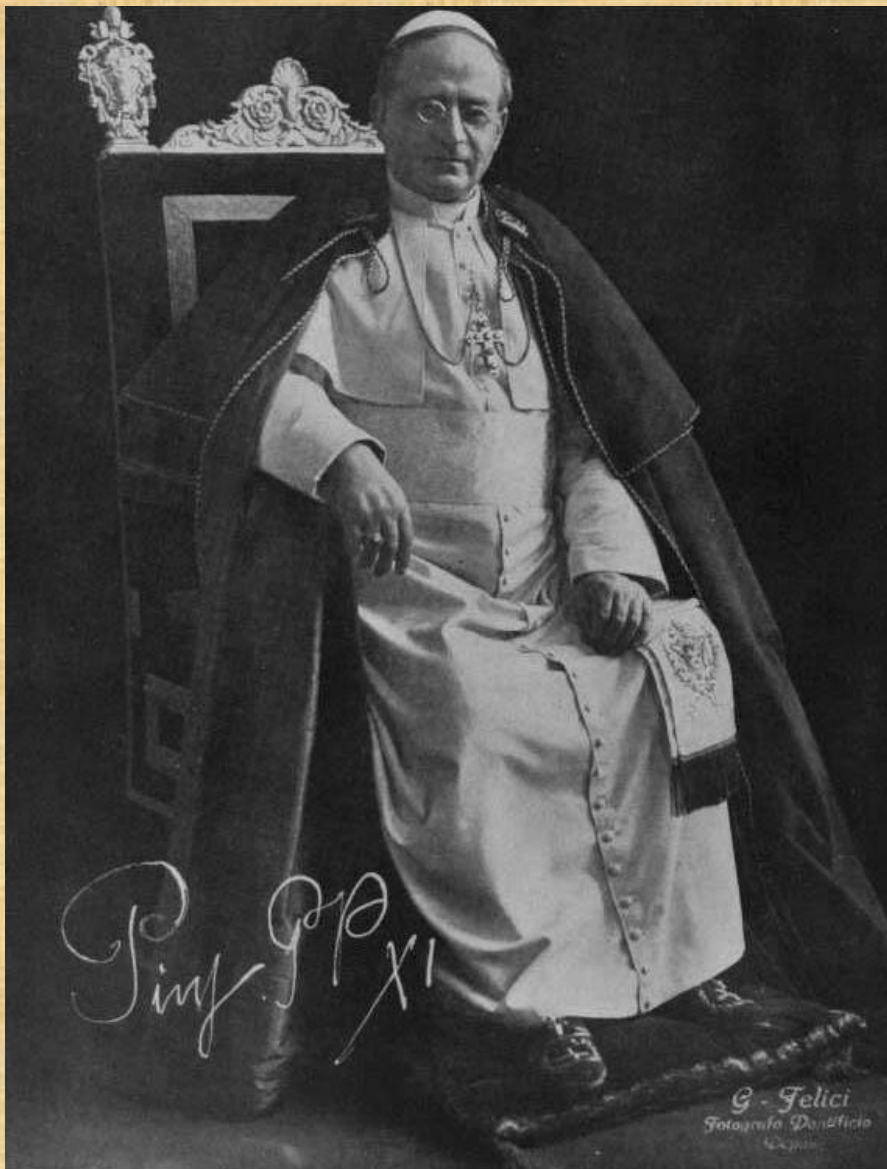

„Elvileg a pápai udvartartásnak az esztergomi bíboros-érsekek hivatali szolgálatára rendelt <<gentiluomo>>-ja. Ami olyan titkárt jelent, aki noha maga civil, mégis egyházi jellegű tiszteleti címmel képviselheti bíborosát, kizárólag világiak felé s kizárólag világi ügyekben. Ez az egyházi és világi állapot közötti <<lebegés>> tette Esty Miklós alakját sokak számára érthetetlenné.”

(IJJAS ANTAL, Új Ember, 1973. november 4.)

**XV. Benedek pápa
(1914–1922)
sz. Giacomo della Chiesa**

**XI. Piusz pápa
(1922–1939)
sz. Achille Ratti**

*Cameriere di Spada e
Cappa di Sua Santità* =
Őszentsége törös és
köpenyes kamarása,
1927

**Pápai Nagy Szent
Gergely Rend
Lovagkeresztje,
1931**

Esty Miklós élete

– Serédi Jusztinián bíboros szolgálatában (1927–1945)

bíboros, hercegprímás,
esztergomi érsek
(1927–1945)

**34. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus
(Budapest, 1938. május 25–30.)**

**Szent Szilveszter
Rend Középkeresztje,
1939**

**XII. Piusz pápa
(1939–1958)
sz. Eugenio Pacelli**

**Luigi Maglione bíboros,
pápai államtitkár
(1939–1944)**

BUDAPEST
DISZ-TÉR 5.

CERTIFICAT DE PROTECTION

Le soussigné Nonce Apostolique en Hongrie déclare par la présente que Mr. Nicola de Esty, né à Budapest, le 28.XI.1895, nom de sa mère Elisabetha Tóth, domiciliant à Budapest, I. Fortuna ucca 10. se trouve sous la protection de la Nunciature Apostolique à Budapest.

Budapest, le 6. Nov. 1944.

+ *Angelo Rotta*
NUNZIO APOSTOLICO
/Pápai Követ/

OL T A L O M L E V E L

A R O M A I S Z E N T S Z E K A P O S T O L I K Ö V E T E igazolja, hogy
E S T Y M I K L O S, született Budapesten, 1895, XI. 28-án, anyja
neve 16th Erzsébet, lakása Budapest, I. Fortuna ucca 10., a Budapesti
Apostoli Nunciatura /Pápai Követség/ védelme alatt áll.

Kérjük a katonai és polgári hatóságokat, hogy a véd-
levél tulajdonosát részesítsék mindabban a támogatásban, amelyet a
M. Kir. Kormány és az Apostoli Nunciatura között fennálló egyezmény
biztosít.

Budapesten, 1944, november hó 6-án.

Angelo Rotta s.k.

NUNZIO APOSTOLICO
/Pápai Követ/

Budapest, 1944. november 16.

DR. POLAK GÉZA
ÜGYVÉD
BUDAPEST
KÖZTÁRSASÁG KÖZPONTI
KÖZTÁRSASÁG KÖZPONTI
VII., Wessselényi u. 2. III. 3.

M é l t ó s á g o s Ú r a m !

Igen Tisztelt Igazgató Ur!

Engedje meg, hogy súlyos helyzetemben egy nagy kérelemmel fordul-
jak Önhez. Személyesen nem tehetem tiszteletemet, mert már hónapok óta be-
teg vagyok, járni nem tudok és mert családommal együtt már Április 7-ike
óta csillagos házban vagyok kénytelen lakni, honnan ki sem mehetnék.

Egész szükségünk lenne egy külföldi követség által kiállított
védlevélre vagy menlevélre és tegnap hallottam, hogy ilyen a pápai nun-
ciatura is kiállít. Igen Tisztelt Igazgató Urnak vannak a nunciaturán bará-
tai, ismerősei és így valószínűleg tudna részünkre ilyen védlevelet ott
szerezni. Ha kérelmem nem okoz túlnagy fáradságot, nagyon kérem, méltóztas-
sák feleségem, Gyuri fiam, sógornőm és személyem részére ilyen védlevelet
külön-külön kiállíttatni és azokat lehetőleg sürgősen hozzám juttatni,
mielőtt még az óbudai téglagyárba vagy nem tudom hová elviesznek bennünket
Sógornőm izraelita, mi hárman pedig reformátusok vagyunk, ez azonban talán
nem lesz akadály a védlevelek kiállításánál. Adatainkat a csatolt mellék-
leten közlöm.

Kétségbeesett helyzetünkben nincs kihez fordulnom, ezért ne vegye
szokon, hogy Igen Tisztelt Igazgató Urat terhelem, ki velem s fiammal szem-
ben mindig nagy jóakaratot tanusított. Kérem velem egy szóval közölni, szá-
mithatok-e jóakaratu közbenjárására és maradok

Kiváló tisztelettel

hálás híve:

Méltóságos
Esty Miklós úrnak,
pápai kamarás, m. kir. kormányfőtanácsos, stb. stb.
B u d a p e s t.

Abalegyi

Budapest, 1944. november hó 20.

DR. POLAK GÉZA
ÜGYVÉD
BUDAPEST
KÖZTÁRSASÁG KÖZPONTI
KÖZTÁRSASÁG KÖZPONTI
VII., Wessselényi u. 2. III. 3.

M é l t ó s á g o s Ú r a m !

Igen Tisztelt Igazgató Ur!

Végtelen hálával és köszönettel vettük szíves értesítését a kért
iratok megszerzéséről. Most már nyugodtak vagyunk a felől, hogy - talán -
nagyobb baj nem érhet.

Bánt és sajnálom, hogy az értékes iratokért egyikünk sem mehet el
személyesen is megköszönni rendkívüli jóindulatát, de be vagyunk zárva, e-
gyikünk sem mehet ki a házból védlevél nélkül. A legelső alkalommal azon-
ban bármily módon is személyesen teszem tiszteletemet, ha csak betegségem
nem köt ágyhoz.

Ezért kérem Igen Tisztelt Igazgató Urat, méltóztassák az irato-
kat jelen levelem átedőjának kiadni; az illető megbízható és ha netán tu-
domás van arról, hol van egy pápai védettségi ház, melybe beköltözhethénk,
méltóztassák ezt is velem közölni.

Rendkívüli jóságát magam és családom nevében újfálag köszönve
vagyok

kiváló tisztelettel

leküldetett híve és tisz. telője:

Abalegyi

Méltóságos

Esty Miklós úrnak,
pápai kamarás, m. kir. kormányfőtanácsos, stb., stb.
B u d a p e s t

2

SÁGI GYÖRGY: Két levél egy erzsébetvárosi „csillagos ház”-ból. Honismeret 49 (2021) 2. 73–79.

..... E s t y Miklós urnak Budapest.

A Budapesti Nemzeti Bizottság részéről az Országos Földhitelintézethez
kiküldött igazoló bizottság az ideiglenes Nemzeti Kormány 15/145 ME 945. sz. rende-
lének /tervezetének/ alapján lefolytatott eljárása kapcsán az Ön ügyében az alábbi
h a t á r o z a t o t

hozta:

- 1./ Igazolhatónak találta.
 - ~~2./ Megfelelőre ítélte.~~
 - ~~3./ Áthelyezését rendelte el.~~
 - ~~4./ Az intézetnél előléptetésből évre kizárja.~~
 - ~~5./ Alacsonyabb juttatással áthelyezését rendeli.~~
 - ~~6./ Állásának elvesztésére ítélte, a hosszátartozók-ellátási igényének
meghagyásával.
megvonásával.~~
 - ~~7./ Munkatérbe utalja.~~
 - ~~8./ Ügyének elbírálását a Népbírósághoz teszi át.~~
- Budapest, 1945. április 9.

Indokolás:

.....
.....
.....

S. Sz. Sz.
az Igazoló Bizottság
előadója

H. Sz. Sz.
Ig. Biz. tag

H. Sz. Sz.
Ig. Biz. tag

Az Üzemi Bizottság tudomásul vette:
Budapest, 1945. *apr. 24.*

S. Sz. Sz.
.....
az Igazoló Bizottság
elnöke
H. Sz. Sz.
.....
Ig. Biz. tag

Igazoló Bizottság határozata,
1945. április 9.

Esty Miklós élete

– Mindszenty József bíboros szolgálatában (1945–1948)

**bíboros, hercegprímás,
esztergomi érsek
(1945–1973)**

**Pehm Jánosné
Kovács Borbála
(1875–1960)**

**Czapik Gyula
egri érsek
(1943–1956)**

B e l é p ő j e g y .

Mindszenty József és társai elleni
bűnügy főtárgyalására.

Budapest, 1949. január 29.

dr.Olti Vilmos s.k.
ítélőtáblai bíró,
a tanács elnöke.

Mindszenty-per

Esty Miklós élete – Laikusként, mint a katolikus közélet egyik vezéralakja (1948–1973)

Pátkay fn. ügynök

tartótisztek:

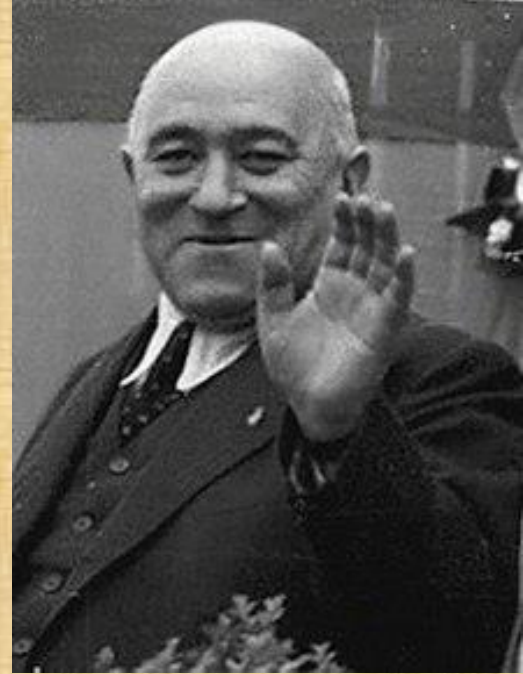
- Porteleki László százados
- Posztós Vince őrnagy

„... mint pápai kamarás rendszeresen megjelent a Vatikánban és Pátkay fedőnéven a politikai rendőrség egyik legveszélyesebb ügynöke volt.”

(KAHLER FRIGYES, Konceptiók perek a kommunista egyházpolitika kelléktárában – avagy katolikus papok elleni kirakatperek, és titkos eljárások [2013])

„Nemcsak azért, mert művelt és széles kapcsolatrendszerrel bíró személy volt, hanem mert Mindszenty bizalmát mindvégig megingás nélkül élvezte. ... benne feltétel nélkül megbízott nemcsak a prímás, de a legitimista kör minden tagja, miközben hozta-vitte az információkat a politikai rendőrségre.”

(BALOGH MARGIT, Mindszenty József (1892–1975) I, Budapest 2015. 554–555.)

Tomek Vince
piarista generális
(1947–1967)

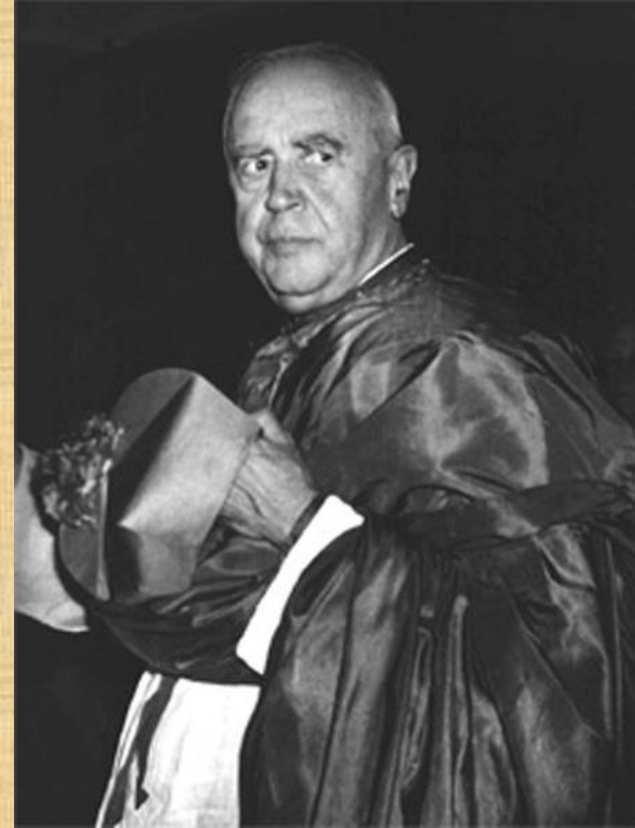
Dudás Miklós
hajdúdorogi gk. megyéspüspök
(1939–1975)

Franz König bíboros,
bécsi érsek
(1956–1985)

II. Vatikáni Zsinat (1962–1965)

**Hamvas Endre
csanádi megyéspüspök
(1944–1964),
kalocsa-bácsi érsek
(1964–1969)**

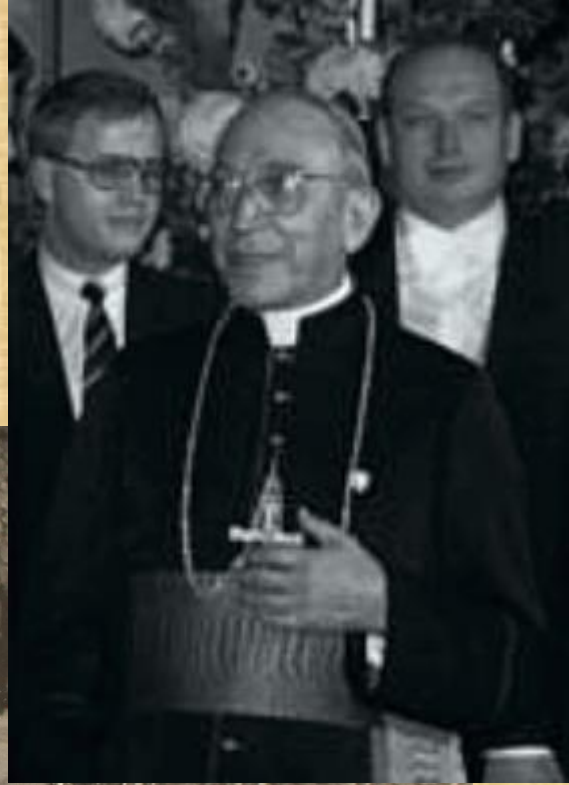
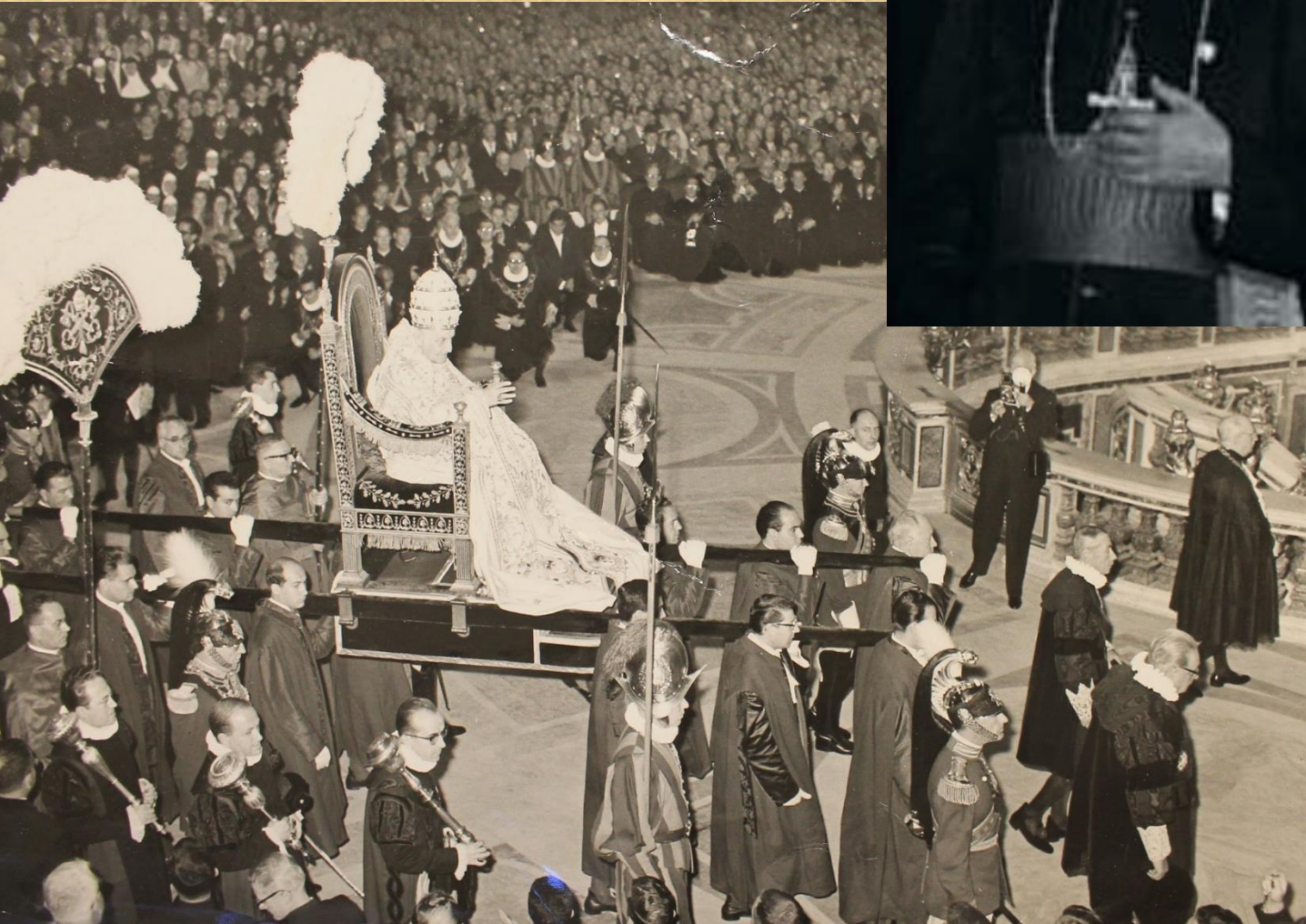
**XXIII. János pápa
(1958–1963)
sz. Angelo Giuseppe
Roncalli**

**VI. Pál pápa
(1963–1978)
sz. Giovanni Battista
Montini**

Agostino Casaroli
Rendkívüli Egyházi Ügyek Szent
Kongregációjának helyettes titkára
(1961–1967)

**XXIII. János pápa a *sedia gestatorián*,
1961**

**Az 1964-es püspökszentelések alkalmával,
Brezanóczy Pál egri apostoli kormányzóval
(1959–1969), későbbi érsekkel (1969–1972)**

Esty Miklós élete – Halála és temetése (1973)

- **Halála: Budapest, 1973. október 22.**
- **Temetése: Budapest, 1973. október 30.**

Széher úti kórház

A Szent István Társulat Elnöksége és az Actio Catholica
Országos Elnöksége

mely fájdalommal, de Isten szíve rendeltetésén meggyőzotva jelenti, hogy

ESTY MIKLÓS

pápai világi káplár, az Actio Catholica rangú, országos elnöke,
országos szakosztály elnöke, Magyarország három beregszékjének
gyűfőnöke, a Szent István Társulat delegált adminisztrátora
és igazgatóhelyettesének tagja, az Országos Liturgikus Tanács
és a Hittudományi Szekciós Bizottság tagja, az Országos Szórvetcezi
Hittudományi Szakbizottság igazgatója, a budapesti Római
Katólik Hittudományi Akadémia székfőnök tagja, a Pápai Szent
Szilveszter Rend kápláraként, a Pápai Nagy Szent Gergely Rend lovagja
és számos más kitüntetés tulajdonosa

szöveg: Károlyi György

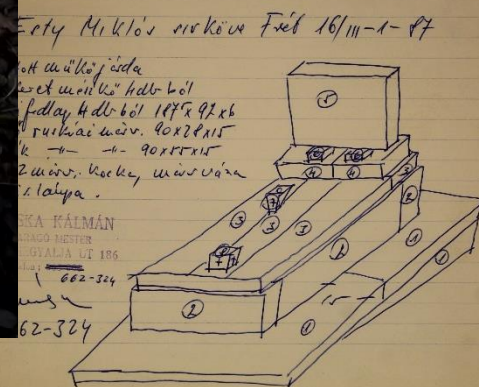
súlyos, kerektestű tüdőbeteg volt; betegsége után, 1973. október 22-án
élete szentségökkel megteremtve elhunyt.

Kilenczettel szentekéért, a "Pápai Regnum 'presentis saeculorum'
a Szent István Székfőnöki tanácsát, 1973. október 20-án 14.11 órákor.

Temetését ugyanazon 14 órákor lesz a Parkosított temetőben.

„Ez a nap egy új földet látok, mert az élek életem és a teremtés minden tőlük.
Ez az Isten majd felélek szemlélők minden kényeztet, sem létezik tőlük
sem egész, sem fájdalom, mert az élek életem.”

Farkasréti temető, 16. parcella

Esty Miklós hagyatéka

**Ákos Géza
zsidói c. prépost,
a Szent István
Társulat
ügyintézője
(1973–1978),
igazgatója
(1978–1998)**

**Esty Miklós
Németh Mihály
és családjának
társaságában**

- **1973 – bedobozolás, Budapest →
Szent István Társulat Irattára**
- **2014–2015 – iratrendezés,
digitalizálás (Piarista Rend Magyar
Tartománya Központi Levéltára)**
- **2021 – újradigitalizálás, Szent
István Társulat → www.szaktars.hu**

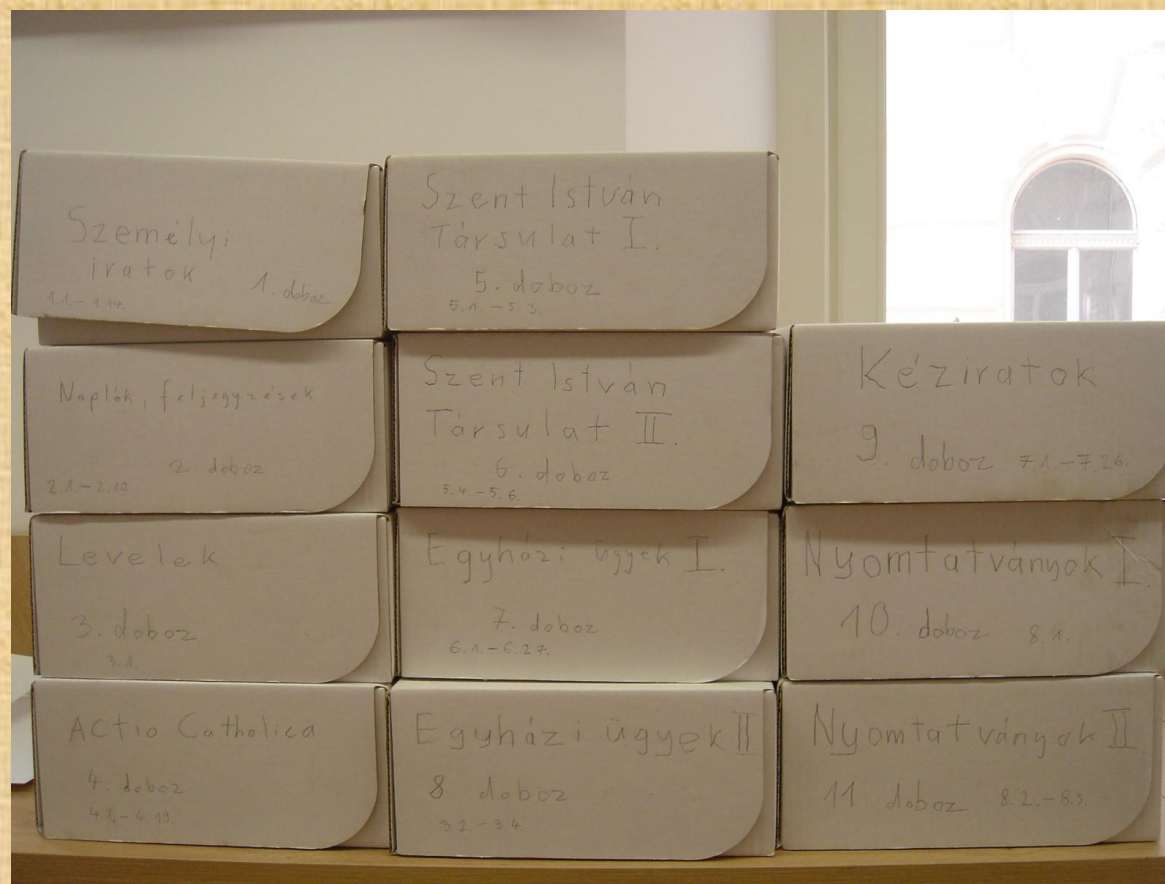
Esty Miklós hagyatéka

**SÁGI GYÖRGY, *Esty Miklós pápai világi kamarás hagyatékának rendezése*
a MTA-PPKE 'Lendület' Egyháztörténeti Kutatócsoport keretein belül.
Levéltári Szemle 65 (2015) 4. 82–99.**

**11 doboz
1,32 ifm**

Iratjegyzék

- 1. Személyi iratok**
- 2. Naplók, feljegyzések**
- 3. Levelek**
- 4. Actio Catholica**
- 5. Szent István Társulat**
- 6. Egyházi ügyek**
- 7. Kéziratok**
- 8. Nyomtatványok**

Esty Miklós és a Szent István Társulat

Székház 1898–1948

- **Alapítva: 1848**
- **Alapító: Fogarasy Mihály**
nagyváradi kanonok
- **Jó és Olcsó Könyvkiadó Társulat**
- **Szent István Társulat, 1852**
- **Apostoli Szentszék Könyvkiadója,**
XI. Piusz pápa, 1923
- **Stephaneum Nyomda, 1899–1948**

Esty Miklós és a Szent István Társulat

- **igazgatóválaszmányi tag, 1939**
- **intézőbizottági tag, 1948**
- **delegált adminisztrátor, 1951**

**Tárgyalások hatóságokkal,
egyeztetések egyházi vezetőkkel,
könyvkiadás, papírbeszerzés,
kapcsolattartás külföldi kiadókkal,
kapcsolattartás hazai szerzőkkel,
korrektúrázás, társulat gazdasági
ügyeinek felügyelete, tanácsadás stb.**

A SZENT ISTVÁN
TÁRSULAT TÖRTÉNETE
(1951–1965)

SÁGI GYÖRGY

BUDAPEST
2020

COLLECTANEA STUDIORUM ET TEXTUUM

CLASSIS II, TOM. 2

A SZENT ISTVÁN
TÁRSULAT TÖRTÉNETE
(1951–1965)

Esty Miklós kéziratát sajtó alá rendezte
és kísérő tanulmánnyal közreadja

SÁGI GYÖRGY

BUDAPEST
2020

ESTY MIKLÓS: *A Szent István Társulat története (1951–1965)*
(sajtó alá rendezte és kísérő tanulmánnyal közreadja: Sági György) (CST II/2), Budapest 2020. xxiv + 138 p.

- **jelzet: SzIT Esty Miklós hagyaték 2. [sorozat: Naplók, feljegyzések] 8. [tétel: Szent István Társulat története 1951–1965]**
- **többszörre tárgyilagos leírása a Szent István Társulat működésének, események folyásának, szubjektív kiegészítésekkel**
- **évenkénti bontás (1955 esetében átfedések, két változat)**
- **saját személye iránt erős elfogultság**
- **forrásai: társulati ülések jegyzőkönyvei, egyéb társulati iratok**
- **felkérésre írja meg a történeti összefoglalót 1955-től**
- **megírás szempontjainak rögzítése**
- **„célközönség”: Szent István Társulat, de nem kizárólagosan**

Köszönöm szépen a figyelmet!

